

Xyleborus dispar vaart wel bij stress

De ongelijke houtkever komt steeds vaker voor

De ongelijke houtkever (*Xyleborus dispar*) wordt de laatste jaren in toenemende mate waargenomen. Schade wordt veroorzaakt in zowel de boomkwekerij als in aanplantingen binnen gemeenten. Deze houtkever komt verspreid over het land voor; zo zijn gevallen bekend uit o.a. Overijssel, Gelderland, Brabant en Limburg. Het probleem kan veel uitval, onverkoopbare bomen en een grote financiële schade tot gevolg hebben.

Auteur: Stefan Even

De *Xyleborus dispar* is een kever welke overal in Nederland voorkomt. De kever en de schade hiervan wordt de laatste jaren in toenemende mate waargenomen door strengere winters met strenge vorst en sneeuw, met als gevolg vorstschade. Deze vorstschade zorgt ervoor dat bomen in een stress-situatie belanden. De ongelijke houtkever is een secundaire aantasting die alleen voorkomt op bomen in stress.

Vorstschade treffen we de laatste jaren in toenemende mate in o.a. Plataan aan. Maar ook in andere boomsoorten, waaronder een aantal *Tilia*-cultivars, wordt vorstschade waargenomen. Ook verplante bomen en zwaar teruggesnoeide bomen vertonen stress en zijn een mogelijke 'waardplant' voor de houtkever.

De vlucht van de kevers begint vanaf maart/april, wanneer de temperatuur oploopt tot 18°C.

Op dat moment beginnen de vrouwtjeskevers te vliegen. Tijdens de vlucht worden planten in stress opgezocht. De vrouwtjeskevers worden door deze bomen aangetrokken doordat bomen in stress een ethanolgeur afgeven. Wanneer het vrouwtje een verzwakte boom gevonden heeft, worden daarin gaatjes geboord en eitjes afgezet. Per boom kunnen tot wel 40 eitjes per kever afgezet worden in de geboorde gangen. Uit de eitjes komen de larven, die in de boom uitgroeien tot volwassen kevers. De volgroeide jonge kevers blijven tot de paring (in het voorjaar) in de boom, waarna de vrouwtjes uitvliegen op zoek naar nieuwe legplaatsen, en de mannetjes afsterven.

Schade

De ongelijke houtkever veroorzaakt schade door het boren van gaatjes (1-2 mm Ø) in de stam van de boom. Meestal zijn de gaatjes waarneembaar op de onderste meter van de stam. Bomen kun-

Plataan met duidelijke vorstschade met daarin boorgaten van de kever.

Boorgaten in plataan

Boorgat in plataan met daarin zichtbaar een kever.

Plataan met aantasting Xyleborus, herkenbaar voor een boom met vorstschade is dat deze onderaan de stam uitlopers heeft.

nen volledig worden doorzeefd met gangen, waardoor de waterhuishouding verstoord wordt met mogelijk verwelking als gevolg. Naast verzwakking van de boom door boorgangen kan de houtkever de boom verder verzwakken door het overdragen van schimmelziekten.

Bij waarneming kunnen boorgaten worden aangetroffen met boormeel en mogelijk sap. Bomen die doorzeefd zijn met gangen, zijn zo zwak dat ze zelfs bij een matige wind af kunnen breken op de plaats van aantasting.

Percelen gelegen langs bossen en houtwallen lopen het grootste risico op aantasting. Dit komt doordat de kever hier voldoende materiaal heeft om te overleven en zich te vermeerderen. Vanuit de houtwal kan de kever een afstand van honderden meters overbruggen op zoek naar een verzwakte boom.

Monitoring en bestrijding

Om de vluchtperiode van de kever te volgen, kan gebruikgemaakt worden van rode kruisvallen. Dit zijn roodkleurige lijmvallen waaronder een flesje

De ongelijke houtkever is een secundaire aantasting welke alleen voorkomt op bomen in stress

met sterke alcoholhoudende drank (bijv. brandewijn) geplaatst kan worden om de kevers aan te trekken. De val kan het best tussen de bomen gehangen worden op een hoogte van 50-150 cm van de grond.

Met de rode kruisvallen worden slechts enkele kevers weggevangen, waardoor deze vallen de populatie kevers uitsluitend bij een zeer lage druk kunnen reduceren.

Chemische bestrijding van de kevers vergt een lange adem; het is moeilijk de kever met bestrijdingsmiddelen te raken. Dit gaat alleen wanneer de kever over de boom kruipt of vliegt op zoek is naar een waardplant. De activiteit

Rode kruisval in perceel platanen.

Tilia met vorstschade met boorgaatjes van een ongelijke houtkever, duidelijk bloeding te zien (stam is nat).

Naast verzwakking van de boom door boorgangen kan de houtkever de boom verder verzwakken door het overdragen van schimmelziekten

van de kevers is het grootst bij warm en zonnig weer. Middelen die een werking hebben op de kevers zijn o.a. Decis, Calypso, Admire, Actara en Gazelle.

Zwaar aangetaste bomen kunnen het best in de winter verbrand worden om zo de druk van de kevers in de kwekerij te verlagen. Licht aange-taste bomen kunnen over de aantasting heen groeien. Wanneer in het jaar na aantasting op een boom geen boormeel meer waarneembaar is, kan er vanuit gegaan worden dat er geen activiteit van houtkevers meer aanwezig is. Verder kunnen er teelttechnisch een aantal maatregelen genomen worden, waardoor bomen niet in een stresssituatie belanden. Dit kan bijvoorbeeld door het in fasen terug snoeien van bomen, waardoor wonden makkelijker genezen. Daarnaast is het belangrijk bomen niet te laat te verplanten en verplante bomen van voldoende vocht te voorzien, zodat de kans op stress afneemt en de boom beter doorgroeit.

Stefan Even is werkzaam als teeltadviseur bij Cultus Agro Advies BV